קדושת לוי — ראה

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה (דברים יא, כו). לכאורה תיבת היום, אינו מובן. אך דידוע שהקדוש ברוך הוא מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, דהוא יתברך נותן בכל יום בהירות חדש ומשפיע חסדים חדשים ואדם העובד שמו יתברך מקבל עליו בכל יום בהירות ושכל חדש מה שלא היה יודע אתמול. וזהו שכתוב ראה אנכי נותן לפניכם היום, על דרך שאמרו חכמינו ז"ל היום, בכל יום יהיו בעיניך כחדשים, רצה לומר בכל יום תקבל ברכה וחסד חדש:

או יש לומר, שהמפרשים דקדקו על הלשון אשר תשמעו, שהיה לו לומר אם תשמעון, כמו גבי אם לא תשמעון. ונראה דידוע דברי חכמינו ז"ל (קידושין לט:) דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, אבל יש שכר אחד שאדם מקבל אף בזה העולם והוא דשכר מצוה מצוה (אבות ד, ב) רוצה לומר דשכר של מצוה הוא המצוה גופא שעשה דאין צריך יותר שכר, רק זה גופא שזוכה לעשות מצוה ועשה תענוג להבורא אין לך שכר יותר מזה. וזה שאמר הפסוק ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה, רוצה לומר אפילו בעודכם חיים כשתעשו מצות הבורא תקבלו ברכה בזה העולם. ומפרש מהו הברכה וזהו שאמר הפסוק את הברכה אשר תשמעון, זה גופא מה שאתם תשמעון לי ותעשו מצותי זה גופא יהיה הברכה, כי אין תענוג גדול יותר מזה כנ"ל שכר מצוה מצוה, מה שאין כן גבי קללה חס ושלום דוקא אם לא תשמעון, הוצרך לכתוב אם:

או יאמר, ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה. תיבת היום ידויק, פי' היום מתחיל הברכה אף על פי שהברכות והקללות נאמרו על הר גריזים והר עיבל, מכל מקום מתחילין מהיום. ומפרש את הברכה אשר תשמעון אל מצותי כנ"ל, פירוש שזהו גופא הברכה במה שתשמעו מצות ה' דאין לך ברכה יותר מזה שנשמע למצות ה' מעתה אם היום בקולי תשמעו יהיה הברכה היום כיון שזהו הוא הברכה במה שאתה שומע מצותיו:

* ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה. ולכאורה יקשה למה נאמר ברכה וקללה יחד, ולא נאמר ברכה אם תשמעון וכו'. ולהבין זאת, נקדים לבאר כלל גדול בעבודת האדם, שלא יגבה לבו ולא יהיה נדמה בעיניו אשר הוא עובד ה' בעבודתו אשר עובד בתורה ומצות ואהבה ויראה, כי במה שיורגש בנפשו ועבודתו יפול הנופל חס ושלום מדרגה אחר מדרגה עד שיבוא לתאות גשמיות. אלא אדרבה לא יהיה נחשב עבודתו אצלו כלום ולא יהיה שום הרגשה בעבודתו ויהיה לבו חלל ונשבר בקרבו שעדיין לא התחיל לעבוד את ה' כלל, כי כאשר יתבונן היטב בגדולות הבורא ברוך הוא איך שהוא עיקרא ושרשא דכל עלמין וסובב וממלא כל עלמין ולית מחשבה תפיסא ביה כלל וכל העולמות ונשמות ומלאכים ושרפים ואופנים וחיות הקודש כולם בטילים לפניו וכאין וכאפס נגדו. וכמו שאומרים וכולם עושים באימה וכו' ואופנים וחיות הקודש, כו', אזי יתעורר להיות כלתה וגם נכספה נפשו להתלהב בעריבות מתיקות ידידות לחפוץ ולהשתוקק עבודת ה' בכל עת ולא יורגש אצלו עבודתו כלל וכל מה שיעמיק דעתו יותר בהתבוננות השגת גדולות הבורא ברוך הוא יותר יתלהב לבו לעבודת ה' ולא יהיה נחשב בעיניו כלום ולא יהיה שום הרגשה בעבודתו ויהיה לבו נשבר בקרבו על שהוא מרחוק מה' ולא התחיל לעבוד אותו כלל, כי לפי ערך גדולתו מה הוא ומה עבודתו. וזה שכתוב (תהלים פא, ד) תקעו בחודש שופר, כי ידוע שהאדם העובד את ה' הוא מכונה בשם שופר מלשון שפרו מעשיכם. תקעו, הוא מלשון ותקע כף ירך יעקב (בראשית לב, כו) רוצה לומר, שעבודה זה שמכונה בשם שופר שהוא תקועה תמיד בלבבכם יהיה חדש אצליכם כמו שעדיין לא התחלתם לעבוד את ה' כלל. וזהו שירו לה' שיר חדש (תהלים צח, א) היינו שתשיר שיר חדש תמיד. כי נפלאות עשה, על ידי שתעמיק דעתך בגדולת הבורא ברוך הוא ותשיג איך שהוא מופלא ומכוסה רם ונשא שאין לכל העולמות ומלאכים נשמות שום השגה ותפיסה ביה כלל מזה תתלהב נפשו ולא יהיה נחשב אצלו עבודתו לכלום וישיר שיר חדש תמיד כאלו עדיין לא התחיל לעבוד את ה' כלל. וכמו שידוע מאמר (הבעש"ט) על פסוק הוא ינהגנו עלמות (שם מח, טו) על דרך משל, שמרגילין את הקטן לילך לאט לאט הנה כל מה שמתרחקין מן הקטן יותר הוא מרגיל את עצמו לילך, כמו כן על ידי מה שאנחנו משיגין שהבורא ברוך הוא הוא מופלא ומכוסה ולית מחשבה תפיסא ביה כלל מזה מרגילין לבוא לגשת לעבוד עבודת הקודש, כי על ידי השגת רוממות הבורא ברוך הוא לא נחשב בעינינו עבודתינו לכלום , כי לפי ערך רוממות גדולתו עדיין לא התחלנו לעבוד עבודתו כלל ועבודת כל יום הוא דבר חדש. וזהו שיר חדש, כי בכל יום יהיו בעיניך כחדשים:

וזהו פירוש מאמר חכמינו ז"ל (כתובות קי:) כל הדר בארץ דומה כמי שיש לו אלוה, היינו כל הדר בגשמיות אשר נדמה ונחשב בעיניו ליש ודבר שהוא עובד ה' דומה כמי שיש לו אלוה, רוצה לומר שהוא סובר שהוא עובד ה'. וכל הדר בחוץ לארץ, היינו חוץ לגשמיות ונבזה בעיניו ונמאס ואינו תופס מקום כלל ולא נחשב עבודתו בעיניו לכלום דומה כמי שאין לו אלוה, היינו שעדיין לא התחיל לעבוד את ה' כלל. וזהו פירוש הפסוק וקווי ה' יחליפו כח, היינו שמתחלפין תמיד שאינם עומדים בבחינה אחת, כי בכל יום עבודתם חדשה כנ"ל. לא ייעפו, לשון עוף דבר שעף למעלה, כלומר שלא נדמו בעיניהם שהם עובדי ה' ועולים במעלות המדרגות, רק אדרבה לא יגעו, רוצה לומר שנדמה בעיניהם שעדיין לא הגיעו לשום מדריגה איך לעבוד את הבורא ברוך הוא ולא התחילו כלל לעבוד אותו. וזהו תתחדש כנשר נעורייכי וכו' (תהלים קג, ה):

ואפשר לומר שזהו פירוש הפסוק (ויקרא ד, כז) נפש כי תחטא, ומפרש מהו החטא, בעשותו אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה, רוצה לומר אשר מן הראוים היה בעשותו איזה מצוה שיהיה נדמה בעיניו כאלו לא עשה כלום והיא לא כן אך שנחשב בעיניו ליש ודבר על ידי עשיות המצות ועל ידי זה הוא מתגדל בעיניו אז ואשמ', כי זהו עצמו הוא חטא גדול. ונוכל לומר שלזה כיוונו חכמינו ז"ל (סוכה ל.) שדרשו מצוה הבאה בעבירה, מקרא דשונא גזל בעולה. (ישעיה סא, ח) כי ענין מצוה הבאה בעבירה הוא כנ"ל שאחר המצוה הוא מתגדל ומתנשא בעיניו על ידי

עשיות המצות וזאת ההתנשאות נחשב כעבירה. וכוונת הכתוב הוא גם כן על דרך זה, שונא גזל בעול"ה, דהיינו שעל ידי המצות הוא עולה ומתגדל בעיניו להיות נחשב ליש ודבר לכן כמו גזל יחשב, כי באמת לא מכוחינו ועוצם ידינו אנחנו מקיימין המצות רק הכל מאת הוא ה' אשר בחר בנו וכו' ונתן לנו את תורתו וזכינו לקיים מצותיו וחקותיו ומאיר עינינו בתורתו שנוכל להשיג עבודתו איך לעבוד אותו:

ועתה נבוא לבאר כוונת הכתוב ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה. פירוש ראה, הוא בחינת ראיה, היינו הבהירות להשגה. אשר אנכי נותן לפניכם, שיהיה ביכלתכם לעבוד עבודה שלימה הוא על ידי בחינת ברכה, רוצה לומר על ידי שתמשיכו עול מלכות שמים עליכם, כי ברכה הוא מלשון המשכה כמו בריכות המים, דהיינו שיותר מה שתמשכו עליכם עול מלכות שמים על ידי התבוננות בגדולות הבורא ברוך הוא איך שהוא עיקרא ושרשא דכל עלמין וסובב וממלא כל עלמין וכל העולמות ונשמות ומלאכים הם בטלים וכאין וכאפס נגדו אז תתלהב נפשו ולבו לה'. ועל ידי זה וקללה, רוצה לומר, כי על ידי ברכה הנ"ל שממשיך על נפשו עול מלכות שמים על ידי השגות גדולות הבורא ברוך הוא כנ"ל אזי וקללה, כלומר על ידי זה לא יהיה נחשב בעיניו לכלום, כי יהיה נבזה ונמאס בעיניו ולא יהיה עבודתו מורגשת אצלו להיות נחשב בעיניו ליש ודבר אלא אדרבא יהיה תמיד בתכלית השפלות ויהיה מקולל בעיניו. והנה נתבאר בדברינו שעל ידי שאדם משים עצמו כשירים ואינו תופס מקום להיות נחשב בעיניו ליש ודבר על ידי זה יוכל להיות כלי מוכשר לקבל השפעת ה' תמיד, כי כלי ריקן יוכל לקבל וכר:

ובזה יובן מה שנאמר גבי יוסף (בראשית מז, כד) ונתתם חמישית לפרעה וארבע הידות יהיה לכם. כי הנה ידוע בענין השפעת המשפיע למקבל שהוא על ידי בחינת גבול וצמצום, כי אם לא היה השפעתו על ידי בחינת צמצום לא היה יכול המקבל לקבל ההשפעה אשר נשפע לו. ומזה מובן שבהשפעת המשפיע נכלל בחינת חסד וגבורה בחינת חסד הוא השפעתו אשר רוצה להשפיע. ובחינת גבורה הוא בחינת גבול והצמצום אשר השפעתו בא בשיעור ומדה שיוכל המקבל לקבל. וזהו אצל המשפיע ואצל המקבל הוא גם כן על דרך זה, היינו התכללות בחינת חסד וגבורה בחינת החסד שבו, היינו מה שרוצה לקבל ההשפעה, כי על ידי זה הוא משפיע תענוג להמשפיע כידוע במאמר (פסחים קיב.) יותר מה שהעגל רוצה וכו'. ובחינת גבורה, היינו מה שמשים עצמו כשירים בבחינת ביטול כאין ואפס שלא יהיה תופס מקום כלל בלי שום הרגשת עצמותו ואזי יכול לקבל השפעת המשפיע וכמו שידוע בענין גרעין הנזרע בארץ שלא יכול לצמוח עד שירקב בארץ ויהיה אין ואפס. ומובן מזה שבין המשפיע ומקבל יש ביניהם בחינת ד' מדות אצל כל אחד ואחד ב' מדות והם נקראים ארבע ידות שהוא כמו דבר הניתן מיד ליד. והנה ידוע שב' מדות חסד וגבורה הם ב' ההפכים בתכלית ובכדי שיוכל לירד השפעת המשפיע למקבל צריך להיות בחינת ממוצע ביניהם והוא בחינת דיבור שעיקר ההשפעה הוא על ידי הדיבור שהוא בחינת הממוצע כידוע ששורש הדיבור הוא למעלה גם מבחינת החכמה וככל הנ"ל כמו כן השפעת הבורא ברוך הוא להעולמות ולנשמות ישראל, כי ישראל עלו במחשבה הוא על ידי בחינת צמצום וגבול כידוע שבריאת העולמות היה על ידי בחינת צמצום, כי עצמות הבורא ברוך הוא הוא אין סוף פשוט בתכלית הפשיטות ולאו דאית ליה מכל אינון מדות כלל ולית מחשבה תפיסא ביה. אמנם בכדי להיטיב לבריותיו כי חפץ חסד הוא מתלבש במדות על ידי בחינת צמצום הנ"ל לצורך קיום העולמות בכדי שיוכלו העולמות וכנסת ישראל לקבל ההשפעה וכמו שידוע כל זה היטב למעיין בכתבי האריז"ל. והנה מה שיוכלו העולמות וכנסת ישראל לקבל ההשפעה הוא גם כן על ידי בחינת מדות כנ"ל בחינת חסד זה שרצונם וחפצם ותשוקתם בכלות נפשם לקבל ההשפעה ועל ידי זה הם מוסיפים תענוג ושמחה למעלה, כי יותר מה שהעגל כו', כנ"ל ובחינת הגבורה הוא על ידי שמשימים עצמם כשירים בבחינת ביטול כאין וכאפס כנ"ל וזה נקרא בחינת ד' ידות כנ"ל. אך עיקר ההשפעה באה על ידי בחינת הממוצע בחינת דיבור וכמו שנאמר (תהלים לג, ו) בדבר ה' שמים נעשו, וכמו שידוע בענין עשרה מאמרות. יהי אור כו', והנה ידוע שבחינת הדיבור נקרא פרעה מלשון פריעה והתגלות וזהו פירוש הפסוק ונתתם החמישית לפרעה, היינו בחינת הה' שהוא בחינת הדיבור לפרעה שהוא בחינת ההתגלות שהוא עיקר ההשפעה, כי על ידו נשפע השפעת המשפיע למקבל. וארבע הידות תהיינה לכם, פירוש שכל זה הוא בשביל שבחינת הידות שהוא בחינת המדות יהיה בשבילכם שיהיה קיום העולמות, כי מצד עצמות הבורא ברוך הוא לאו דאית ליה מכל אינון מדות כלל, רק לצורך קיום העולמות וכנסת ישראל הוא מתלבש במדותיו כנ"ל והבן:

לשכנו תדרשו ובאת שמה (דברים יב, ה). שמה, אותיות משה. ויבואר על פי מה שכתב בתיקונים על פסוק (תהלים לג, יד) ממכון שבתו השגיח, ראשי תיבות משה. ועל פי מאמר חכמינו ז"ל (שיהש"ר א) משה שקול כנגד כל ישראל וכל אחד מישראל צריך להיות לו בחינת משה וזהו ממכון כו' כל יושבי הארץ, על ידי משה משגיח הקדוש ברוך הוא על כל הארץ הם ישראל. וזהו ובאת שמה, על ידי בחינת משה תבואו למדריגת השראת שכינה אליך. וזהו לשכנו תדרשו ובאת שמה:

עשר תעשר את כל תבואת זרעך (דברים יד, כב). ודרשו רבותינו ז"ל (שבת קיט.) עשר בשביל שתתעשר. להבין זה נראה, דהנה כשאדם עושה צדקה אזי הצדקה עולה למעלה לפני הקדוש ברוך הוא. והנה על דרך משל, האדם הנותן זהב אחד או מדה אחת תבואה מעשר כשהצדקה עולה למעלה ומסתכלין זה המעשר מאין הוא בא והלא בא מחמת שהיה לו עשרה זהובים או עשרה מדות תבואה ונמצא אלו העשרה זהובים והעשרה המדות כולם נכנסין במצוה זו, כי מחמת שיש לו עשרה זהובים ועשרה מדות נותן אחד זהב או אחד מדה ובזה זוכה לשנה הבאה שיתן י' זהובים וי' מדות מעשר דהיינו שיהיה לו מאה זהובים ומאה מדות תבואה ונמצא שכל התבואה שהיה לו בפעם הראשון, דהיינו עשרה מדות שממנו נתן מדה אחת מעשר על ידי זה זוכה שבשנה הבאה יזכה שיתן ממאה מעשר, דהיינו שיהיה לו מאה מדות. והטעם לזה, כיון שכולם נכנסין במצוה כנ"ל. וזהו עשר, כשתתן מעשר. תעשר את כל תבואת זרעך לשנה הבאה, תזכה שכפי התבואה שהיה לך בשנה העבר יהיה עתה כל התבואה מעשר כנ"ל. וזהו הרמז עשר בשביל שתתעשר: